

Univerzita Karlova v Praze Pedagogická fakulta

Oponentní posudek disertační práce

Autor: Mgr. Lenka Procházková

Téma: Analýza písemně zpracovaných příprav na hodinu CLIL

Školitel: prof. RNDr. Jarmila Novotná, CSc.

Disertační práce se zabývá problematikou obsahu přípravy CLIL učební jednotky respektive analýzou příprav na hodinu finanční matematiky/gramotnosti realizovanou metodou CLIL v kontextu české školy. V teoretické části autorka seznamuje s několika aspekty integrované výuky neязыkového a jazykové předmětu zvláště pak pojetím metody CLIL v praxi a s tím spojenou problematikou výzkumu tedy výzvami, které tento přístup přináší ve výzkumu (s. 11-32). Vlastní výzkumná část práce má dvě hlavní oblasti. V té první se autorka věnuje východiskům, tvorbě a pilotáži nástroje, který vytvořila na analýzu příprav a dotazníku zaměřeného na postoje/názory učitelů na nosné aspekty přípravy výuky metodou CLIL (s. 45-86). Ve druhé se autorka podrobně věnuje analýze příprav 56 respondentů a dat z dotazníkové šetření a diskutuje je z pohledu svých 4 výzkumných otázek (s. 87-156). Hlavní závěry práce vycházející z autorky originálního výzkumu, jsou pak předloženy v závěru práce (s. 157-158).

Aktuálnost zvoleného tématu

Mgr. Procházková ve své práci adresuje velmi originální téma a její práce odpovídá na důležité otázky spojené s úspěšnou implementací metody CLIL do výuky v České republice i mimo ni. Ač v evropském kontextu se termín CLIL objevuje od první poloviny 90. let minulého století a od té doby zvláště pak v posledních 15 letech je mu ve výzkumu věnovaná velká pozornost, díky stále nejasnému nebo spíše velmi širokému a ambivalentnímu vymezení nabízí široké výzkumné možnosti ale i výzvy. Možná i z tohoto důvodu problematika související s přípravou integrované výuky tedy tím, jak se u učitele projevu její pojetí v postojích a následně v přípravě na hodinu tedy to, co je nebo není pozorovatelné v přípravách na hodinu, není v odborné literatuře široce prezentována. Z tohoto důvodu je potřeba věnovat této problematice pozornost zvláště v době, kdy CLIL se stává stále častější vyhledávanou metodou výuky, jak autorka sama zmiňuje v úvodu práce (s. 9). Zkoumaná problematika tak zapadá do současných potřeb aplikovaných věd v oblasti integrované výuky obsahu a jazyka.

Naplnění stanoveného cíle

Autorka si stanovila za nosný cíl prozkoumat obsah příprav na výuku metodou CLIL a to v kontextu finanční matematiky/gramotnosti a současně pojetí učitelů toho, co v přípravě CLIL výuky považují za důležité, tedy jaké klíčové prvky by v ní neměly chybět. Tento cíl je realizován sběrem dat pomocí online dotazníků, kde účastníci vybírali z velké škály didaktických prvků. Bohužel tento dotazník ve své ucelené formě chybí v příloze práce. Zároveň je tento cíl realizován obsahovou analýzou 56 příprav pomocí autorky vytvořeného nástroje (LPAT). Bohužel z práce není zcela jasné, jak autorka přesně při analýze postupovala a jak přiřazovala obsah příprav k prvkům/kódům ze svého nástroje. Autorka následně data porovnává a poskytuje odpovědi na své čtyři výzkumné otázky a to zda přípravy obsahují klíčové prvky CLIL metody, zda pojetí učitelů co je a není důležité v přípravě koresponduje s klíčovými prvky metody CLIL, zda se tato pojetí učitelů odráží v jejich přípravě a zda je patrný nějaký rozdíl v přípravě arobovaného jazykáře a učitele bez přípravy na výuky cizích jazyků. Zjištěné skutečnosti dávají vhled do problematiky příprav a naplňují stanovené cíle.

Metody disertace

V hlavní části práce jsou použity dvě základní metody sběru dat. Mgr. Procházková využívá elektronického dotazníku, kde respondenti z nabídky položek vybírají 8 klíčových v reakci na otázku, jaké jsou prvky CLIL přípravy (s. 41-42). Seznam položek koresponduje s druhým nástrojem sloužící k analýze příprav, který

autorka vytvořila na základě odborné literatury a šetření mezi studenty(s. 45-73). Nástroj se skládá z položek – prvků ve 3 skupinách prvků klíčových, univerzálních a lokálně preferovaných. Oba nástroje byly ověřeny v pilotáži a následně upraveny. Mohlo by se diskutovat o tom, do jaké míry rozsah záběru didaktických prvků byl vhodně zvolen a jestli například problematika výukových materiálů nemohla být součástí jiné studie.

Množství analyzovaných příprav je relativně vysoké s ohledem na stav CLILu v ČR jakož i paralelní množství odpovědí v dotazníkovém šetření, čímž vzorek nabízí věrohodný zdroj informací z vypovídající hodnotou. Oceňuji, že se autorka snažila co nejvíce omezit různé proměnné při výběru populace (s. 40). Záhadou je však odpověď několika z nich, že mají pedagogickou praxi více než 32 let, ale maximální věk se ukazuje 45 (s. 100). Postup vlastní analýzy příprav tedy nosný zdroj dat v práci postrádá detailnější popis (s. 42), jak již zmiňuji i výše. Zajímalo by mě blíže autorky způsob analýzy příprav: v jaké byly celkové podobě, jak je přesně kódovala, jak nakládala z nejasnými texty, jaké procento textu z příprav popřípadě nebyla schopna analyzovat tedy přiřadit apod.

Výsledky disertace

Výsledky disertace lze využít při dalším vzdělávání učitelů se zájmem o metodu CLIL. Dávají odpovědi na to, jaká jsou pravděpodobná osobní přesvědčení pedagogů a jakým směrem by se měla ubírat diskuse o přípravě výuky CLIL a její následné realizace ve škole. Výsledky jsou také užitečné pro vzdělávání budoucích pedagogů pro výuku metodou CLIL, a to v pedagogice matematiky, cizího jazyka i pedagogice integrované výuky (dovednosti a znalosti). Zároveň autorkou vytvořený nástroj může při malé úpravě posloužit jako sebehodnotící nástroj učitelů při plánování CLIL výuky. Jedná se dle mého názoru o pojmenování tzv. dobré praxe bez ohledu na to, jakou podobu CLIL učitel realizuje. Určitě by bylo zajímavé se podívat na CLIL přípravy v jiných vzdělávacích oborech a vyhodnotit, jestli charakter tedy obsah příprav a postoje učitelů jsou nějak oborově ovlivněné nebo se jedná o univerzální postoje a dovednosti pedagogů v ČR. Zároveň by bylo zajímavé blíže prozkoumat realizaci analyzovaných příprav a to jestli některé prvky, které učitel nezapíše, následně nerealizuje a opačně.

Význam disertace

Význam disertace je, že obohacuje stávající výzkum v oblasti metody CLIL respektive v oblasti tzv. product oriented studies (s. 16) a tím poskytuje doplňující vhled do toho, jak učitelé pojmají přípravy pro integrovanou výuku. V ČR je pak práce zdrojem k zamyšlení co a jak se dělá v podpoře metody CLIL ve školách a jestli na první pohled atraktivní metoda není v mnoha případech nevhodně uchopena a místo podpory učení dětí jejich učení zkomplikuje, což koresponduje s tím, co se objevuje v odborné literatuře (viz s. 14). Význam této práce je i v oblasti designu nástroje pro analýzu příprav, jenž může být z velké části použit při analýze příprav metodou CLIL v rámci výuky jiných vzdělávacích předmětů.

Na základě výše uvedených skutečnosti považuji disertační práci za vyhovující a doporučuji ji k obhajobě.

Datum: 4.12.2018

Vypracovala: Mgr. Gabriela Klečková, Ph.D.